

VÁCLAV SMETÁČEK

30. 9. 1906 – 18. 2. 1986

„Příslloví o jablku, které nepadá daleko od stromu, je třeba v případě rodiny Smetáčkových převést do čísla množného. Tedy, že jablka nepadají...“ Vládní rada Rudolf Smetáček byl nadšeným muzikantem, výborně hrál na několik nástrojů a také dirigoval brněnské Orchesterální sdružení. 30. září roku 1906 se mu v Brně narodil syn, budoucí vynikající český dirigent, sbormistr, hobojsista a pedagog PhDr. Václav Smetáček.

V šesti letech začal „chodit do houslí“, později hrál na violu, až se nakonec jeho největší láskou stala hra na hoboj. Po maturitě na gymnáziu studoval Václav Smetáček hru na hoboj na pražské konzervatoři (1922-30). *„Osudným se mu stala chvíle, kdy kritizoval způsob dirigování vlastního otce. Ten mu předal taktovku s nekompromisním požadavkem, aby to teda dělal líp.“* Václav začal studovat na konzervatoři skladbu i dirigování (1928-30). Současně studoval na filozofické fakultě Karlovy univerzity hudební vědu a estetiku. V roce 1933 získal doktorát, tématem dizertační práce byla ***Orchestrace Smetanova mládí.***

Uměleckou iniciativu i organizační talent Václav Smetáček projevil založením průkopnického **Pražského dechového kvinteta** (1928), v němž působil jako hobojsista 27 let (zkoušky kvinteta probíhaly často v domácnosti u Smetáčků). Zároveň působil jako zástupce 1. hobojsisty v České filharmonii (1930-1933) pod dirigentem Václavem Talichem i významnými hostujícími dirigenty. Tato životní zkušenost jej postupně vedla k definitivnímu rozhodnutí stát se dirigentem.

Od roku 1934 působil v různých funkcích v rozhlase, získával první dirigentské zkušenosti, byl i dlouholetým sbormistrem v pražském Hlaholu. V roce 1942 se stal šéfdirigentem Symfonického orchestru FOK (od roku 1952 **Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK**), který se stal jeho hlavním působištěm až do roku 1972 – tedy na 30 let. Václav Smetáček převzal vedení orchestru FOK (**F**ilm – **O**pera – **K**oncert) od zakladatele a prvního dirigenta tělesa Rudolfa Pekárka ve výroční den Smetanova úmrtí 12. května 1942. Orchester početně rozšířil, doplnil kvalitními hráči a

postupně jej přivedl k vysoké umělecké úrovni. Jeho dramaturgie byla dána především oddanou službou české hudbě a obracela se k širokému spektru posluchačů. FOK získal početné publikum a stal se jedním z nejvýznamnějších českých orchestrů.

Dramaturgie Václava Smetáčka byla velmi promyšlená. Prováděl vrcholná díla české i světové symfonické hudby, mj. B. Smetany, A. Dvořáka, J. Suka, L. Janáčka, mimořádně se věnoval odkazu J. B. Foerster. Soustavně zařazoval do programů také díla soudobých českých autorů (B. Martinů, I. Krejčího, M. Kabeláče). Ze světové hudby byly na programu skladby z období klasicismu (Beethovenovy symfonie, výběr z tvorby Haydnovy, Mozartovy) a pochopitelně díla předních světových romantiků – Mendelssohna, Brahmsa, Čajkovského. Systematicky uváděl díla autorů 20. století: I. Stravinského, G. Mahlera, S. Prokofjeva a dalších. Nelze uvádět celý obsáhlý repertoár orchestru, faktem zůstává, že dramaturgie Václava Smetáčka nikdy nevedla k podbízivosti, a přesto koncerty uspokojovaly i potřeby mladých či méně zkušených posluchačů. Finanční zajištění orchestru nebylo vždy ideální, přesto orchestr umělecky vyrostl a stal se pojmem. Pro zajímavost – na konci války měl FOK 60 hráčů, z nichž 50 do konce roku 1945 odešlo, protože platy nebyly dostatečné. Ani tehdy se Václav Smetáček nevzdal a postupně vybudoval kompaktní orchestr, který se v r. 1952 rozšířil na 80 hráčů, později se přiblížil k počtu 120 členů.

Členové orchestru na Václava Smetáčka vzpomínají v dobrém; oceňovali zejména virtuozy jeho dirigentského gesta, jež přesně označovalo nástupy jednotlivých nástrojů. Nemiloval teatrální gesta, která jsou určena především pro obecnost, ale potrpěl si na dokonalost souhry orchestru. Byl vždy výborně připraven. *„Dva měsíce jsem denně studoval partituru tři až čtyři hodiny. Přitom jsem koncertoval v obou německých státech, ve Švédsku a Norsku a nahrával v Praze na desky.“*

Méně známá je široká paleta Smetáčkova zahraničního působení. Hostoval u Berlínských filharmonií, řídil Berlínský symfonický orchestr, pravidelně spolupracoval s Tokyo Philharmonic Symphony Orchestra, dvě turné po Kalifornii absolvoval s Los Angeles Philharmonic Orchestra, opakovaně dirigoval Dresdner Staatskapelle a Drážďanskou filharmonii, hostoval v Moskvě, Polsku, Itálii i Skandinávii. V roce 1965 projel za 80 dní svět (Holandsko, Řecko, Indii, Thajsko, Austrálii, Nový Zéland, USA a Jižní Ameriku).

V zahraničí byl Smetáček oceňován i jako operní dirigent: v roce 1966 uvedl poprvé v milánské opeře La Scala Janáčkovu operu **Z mrtvého domu**, roku 1967 nastudoval v Buenos Aires Musorgského **Borise Godunova**, o rok později Šostakovičovu **Kateřinu Izmailovou** a Janáčkovu **Kát'u Kabanovou** atd. „*Nikde na světě se od sebe neodlišují tak jako u nás dva dirigentské obory – koncertní pódium a operní scéna. Naopak je běžné, že zahraniční dirigenti vystupují stejně na koncertech jako v opeře,*“ řekl Václav Smetáček před odjezdem na turné.

Na rozdíl od jiných dirigentů měl Václav Smetáček jednu výhodu – mistrovsky ovládal hru na hoboj. Nejen že hrál 27 let v Pražském dechovém kvintetu, ale také vyučoval na pražské konzervatoři hře na hoboj, komorní hře, později i řízení orchestru (1945-66).

„*V rodině mu říkali Váša. Na své lidi byl trpělivý a milý, svým synům, kteří byli oba ‚džezmeni‘, radil a pomáhal, vnučku Petru sám trpělivě vyučoval na klavír.*“ Muzikálnost v rodině Smetáčkových pokračovala i v dalších generacích. (Ze dvou manželství měl Václav Smetáček čtyři děti.) Synové Pavel a Ivan se orientovali na jazz - Traditional Jazz Studio bylo vždy zárukou skvělého muzikantství. Syn Pavla, Štěpán Smetáček, se zaměřil na rockovou hudbu a patří k úspěšným mladým muzikantům.

Mnohotvárná a hektická činnost Václava Smetáčka – nahrával na gramofonové desky, komponoval (*Ze života hmyzu*), pro Traditional Jazz Studio upravil některé skladby (*Cotton Tail Rag*), napsal didaktická díla pro hoboj (*Šest mistrovských etud pro hoboj*) – si vybrala svou daň. Srdeční záchvat při koncertu ve Florencii v listopadu roku 1974 na rok přerušil Smetáčkovu uměleckou práci, v dalších letech musel pro vážné zdravotní potíže koncertní činnost silně omezit. Vinou oslabeného zraku mohl pak dirigovat jen skladby, které ovládal z paměti; jeho nahrávka Smetanovy **Mé vlasti** s Českou filharmonií z roku 1980 patří k nejlepším. Václav Smetáček zemřel 18. února 1986 v Praze.

„*Práci pro umění považoval Václav Smetáček za svatý úkol, jemuž byl neobyčejně oddán. Na jeviště vcházel vždy s vírou v nutnost sloužit hudbě i milovníkům hudby. Hrdě a se vztyčenou hlavou.*“ (Jiří Pilka)